

Blåsippan

Nr 2 • 2019 Årgång 11

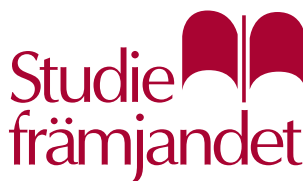

Botaniska Föreningen i Västmanlands län

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Kallelse till årsmöte.....	3
Jakten på slöjstinksvampen	4
Årets växt	6
Skånefibbla funnen på Ängsö	7
Länets första parkhattmurkla.....	8
Sällsynt färgglada svampfynd.....	9
Närkebesök inom länets gränser	10
Svampar till glädje och till bords	12
En av skogens allra vackraste vita	15
Höstmöte.....	15
Känner du igen vinterns knoppar? ...	16
Kärlväxterna skriver historia	21
Fräknar i Västmanlands län	22
Överraskande fynd av tjockhorn	37
Under luppen: Jorma Kortelainen.....	38
Vilda växter i Västmanland.....	39
FOTOSyntesen	40
Kluringen	42
Om föreningen	43

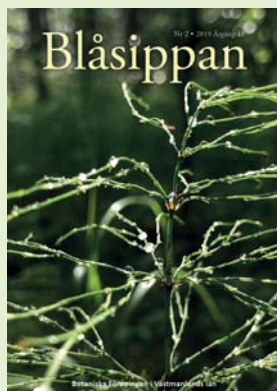
Botaniska Föreningen
i Västmanlands län samarbetar
med Studieförbundet
Västmanland

Studieförbundet är partipolitiskt,
fackligt och religiöst obundet.
Profilområden är djur, natur, miljö
och kultur.

www.studieforamjandet.se/vastmanland

Du hittar uppdaterad förenings-
information på www.bfiv.se.
Gå gärna med i Facebook-
gruppen Vilda växter i Västmanland.

Blåsippan nr 2 2019, årgång 11

ISSN 2002-2883

Omslagsbild: Skogsfräken *Equisetum sylvaticum*, Stora Lövås,
Kungsör, 2019-07-16. Foto: Jan Petersson

Övriga fotografier: Respektive artikelförfattare (om ej annat anges)

Blåsippan ges ut två gånger per år till medlemmar i Botaniska
Föreningen i Västmanlands län. Tidigare nummer: www.bfiv.se

Redaktion: Jan Petersson och Tina Nordberg
E-post för manus och bilder: blasisppan@yahoo.com

Tryck: Arkitektkopia, Eskilstuna, 2019

Ge bort ett medlemskap i vår förening

Antalet medlemmar i föreningen ökar, vi är nu runt 120 medlemmar. Det finns säkert många flera intresserade i vårt län. Julen närmar sig och chansen finns att hjälpa era vänner på traven. Vad passar bättre än att ge bort ett medlemskap i BFiV i julklapp? Kostar 150 kr för ett helt år. Notera att vi höjt medlemsavgiften för 2020 till 150 kr för enskild medlem och 200 kr för familj.

Tipsa dina vänner och gå med själv i vår Facebookgrupp Vilda växter i Västmanland. Vi är i skrivande stund 220 medlemmar. Det är helt gratis och det är en mycket livaktig grupp. Sedan starten i september 2018 har gruppen haft hela 367 inlägg till och med 21 november, vilket gör nästan ett inlägg per dag i genomsnitt. I stort sett alla inlägg har bilder och i inläggen förs allt som oftast intressanta och kunskapshöjande diskussioner. Det kan därför varmt rekommenderas att gå med i gruppen.

Nya upptäckter görs av arter efter DNA-studier eller annat arbete. När det gäller möjor *Ranunculus* sektion *Batrachium*, skriver Torbjörn Tyler och Thomas Karlsson på Facebook om nya rön. En världsmonografi visar att det finns 30 arter i världen, varav 12 av dem i Norden. Efter studier av de nordiska möjorna i Lunds herbarium fick Sverige två nya arter: penselmöja *Ranunculus penicillatus* och sjömöja *Ranunculus schmalhauseni*. Den sistnämnda är bara funnen i Norden och är mycket lik sköldmöja

Ranunculus peltatus. Den vetgirige kan läsa på i Torbjörn Tylers nya nyckel för möjor, som finns på nätet i Botaniska Skattekammaren. Torbjörn skriver "Det rekommenderas starkt att styrka alla rapporter med goda belägg. De bör innehålla ett rejält stycke av stjälken med flera välutvecklade undervattensblad, samt givetvis flytblad och blommor/frukt om sådana finns. Notera också växtens totala storlek samt dess miljö." Något att bita i. Vem blir först att hitta sjömöja i Västmanland nästa sommar?

I senaste numret av Vilda växter från Svenska Botaniska Föreningen läser vi om att en skinnsvamp efter studier med DNA-sekvensering bör betraktas som 15 olika arter, varav åtta förekommer i Sverige. En slutsats efter studien är att det kan finnas hundratals svampar i Sverige som inte tidigare beskrivits av vetenskapen. När kommer ett billigt DNA-kit för fältbruk?

Bengt Stridh
ordförande i BFiV

Kallelse till årsmöte i Botaniska föreningen i Västmanlands län

29 mars 2020, kl 15, Vita skolan, Ramnäs.

Stadgeenliga förhandlingar, föreningsinformation och föredrag.

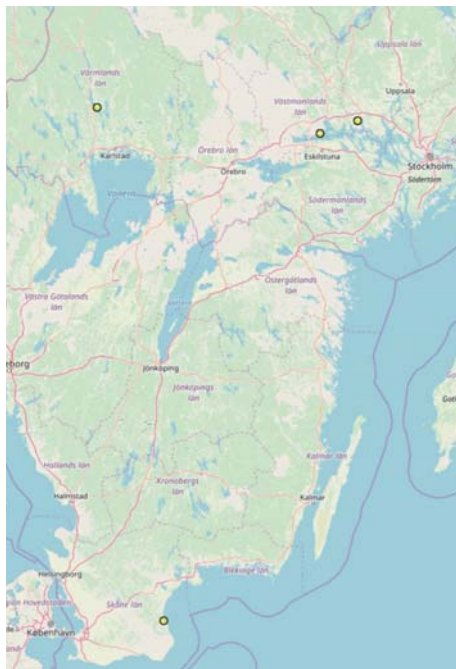
Välkommen!

Jakten på den sällsynta slöjstinksvampen

Av Bengt Stridh

Sveriges tredje rapporterade fynd av slöjstinksvamp *Phallus impudicus* var. *pseudoduplicatus*. Foto: Linda Wängdahl

Slöjstinksvamp i Sverige. Artportalen, 2019-11-23.

Den 29 september såg Linda Wängdahl, Västerås, en fruktkropp av slöjstinksvamp *Phallus impudicus* var. *pseudoduplicatus* vid Stensjöberget, väster om Tidö slott utanför Västerås. Den hade då bara två tidigare fynd från 1951 och 1987 i Sverige som är inlagda i Artportalen. Ett ytterligare fynd tillkom i november 2019. Det kan finnas fler äldre fynd, som inte är inlagda i Artportalen, men det är en rejält sällsynt svamp i Sverige.

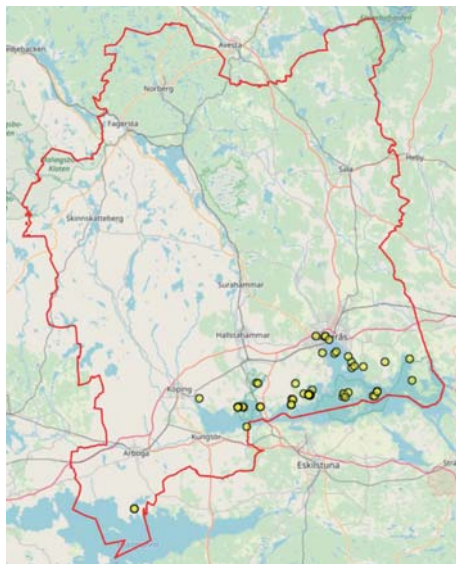
Vi utlyste därför med kort varsel en utflykt till Stensjöberget den 13 oktober för att försöka återfinna slöjstinksvampen. Vi var 13 personer som i fint höstväder letade vid Stensjöberget. En fin ädellövskog där vi hittade flera trevliga svampar som lind-

dyna *Biscogniauxia cinereolilacina* (VU), prakttaggning *Steccherinum robustius* (VU), svartöra *Auricularia mesenterica* (NT) och dynrödgömning *Dialonectria episphaerial ullevolea*. Det fanns minst 25 fruktkroppar av stinksvamp *Phallus impudicus*, men någon med slöja såg vi inte.

I Ryman-Holmåsens bok *Svampar* är slöjstinksvamp en egen art, men den anges numera i Artportalen som en varietet av stinksvamp. Som namnet anger har stinksvamp en obehaglig lukt. Stinksvamp har en markant sydlig utbredning i Västmanland.

Stinksvamp *Phallus impudicus*.

Stinksvamp i Västmanlands län. Artportalen, 2019-11-23.

Linddyna *Biscogniauxia cinereolilacina*.

Prakttaggsvamp *Steccherinum robustius*.

Dynrödögömming *Dialonectria episphaeria/ullevolea*.

Svartöra *Auricularia mesenterica*.

Tätörter 2019, balsaminer 2020

Av Bo Eriksson (text) & Bengt Stridh (foto)

I Västmanlands län finns bara tätört *Pinguicula vulgaris*. Totalt 14 platser har besökts i sommar. På de elva lokaler där antalet individer har redovisats fanns minst 2 688 individer.

På en lokal (Trappan), som tidigare haft relativt många individer, återfanns i år ingen planta, sannolikt beroende på igenväxning.

Arten har i år enbart rapporterats från norra/nordvästra delen av länet.

Tätört med bladrosett och knopp. Finntorpsbrottet, 2018-05-17.

Fagersta

Noterad Semla Dammsjön och Jättåsarna

Norberg

100 Spångbotten
100+20 Tackshärads Dammsjön
3 Kallmoraberg
9 Öster Djupkärra
510 Nordansjö
Noterad Sligdammen V Storsjön

Sala

1550 Finntorpsbrottet
18 Hälleskogen, väg väster om Hörsgårmossen
4 Lugndals NR
2 Gräskärret
Ej återfunnen Pers koppargruva

Skinnskatteberg

192 Aspebobacken
Noterad Bäckegruvan

Surahammar

180 Ursjötorp, V om
Ej återfunnen Trappan, öster om Vågsjön

Årets växt 2020 är balsaminer. Alltså springkorn *Impatiens noli-tangere*, jättebalsamin *I. glandulifera* och blekbalsamin *I. parviflora*. Mer om dessa i nästa Blåsippan.

Jättebalsamin. Hamre våtmark, 2019-08-09.

Springkorn. Sagån, Björksta, 2012-08-17.

Blekbalsamin. Dyudden, 2019-08-11.

Skånefibbla funnen på Ängsö

Av Bengt Stridh

Skånefibbla *Crepis biennis* på Ängsö, 2019-06-25.

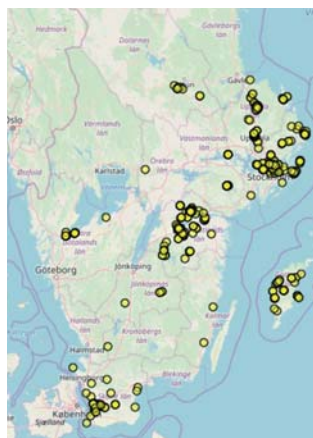
Västmanlands län och landskap har fått sin första rapport av skånefibbla *Crepis biennis*. Det var den 21 juni som Michael och Thommy Åkerberg fann arten vid en mindre grusväg någon halvkilometer nordost om Ängsö slott.

Lars Woxberg och jag besökte platsen den 25 juni och fann 45 blomstjälkar på en sträcka av 110 meter åt sydost från Åkerbergs fyndplats. De växte i gräsmark mellan grusvägen och åker- eller betesmark på båda sidor om vägen samt även strax innanför stängsel till betesmarken väster om vägen.

Man kan undra hur länge arten, som är tvåårig, funnits på Ängsö. Ulf Malmgren bedömer i Västmanlands flora att de äldre fynden var införda med gräsmattsfrö, förmodligen kort före upptäckstillfällena, och bedömer den som oavsiktligt införd av människan (xenofyt). När det gäller lokalen

på Ängsö växer skånefibblan inte på plöjd mark och den är spridd på flera platser längs en lång sträcka, så det verkar troligt att den funnits där under en längre tid. Den skulle därför kunna klassas som bofast.

Skånefibblorna på Ängsö hade 3–3,5 centimeter breda blomkorgar och gula märken, vilket skiljer den från klo-, grön- och vallfibbla.

Skånefibbla
i Sverige.
Artportalen,
2019-11-23.

Ny murkla för länet funnen i Köping

Av Tina Nordberg

I förra numret av Blåsippan presenterades murklor som påträffats i Västmanlands län. Nu har det hittats ytterligare en, nämligen parkhattmurkla *Helvella bicolor*. Den hitta-

des av Tina Nordberg vid Norsa båtgravfält den 24 oktober i år. Därför kommer här ett komplement till förra numrets sammanställning.

Familjen Helvellaceae

Parkhattmurkla *Helvella bicolor*

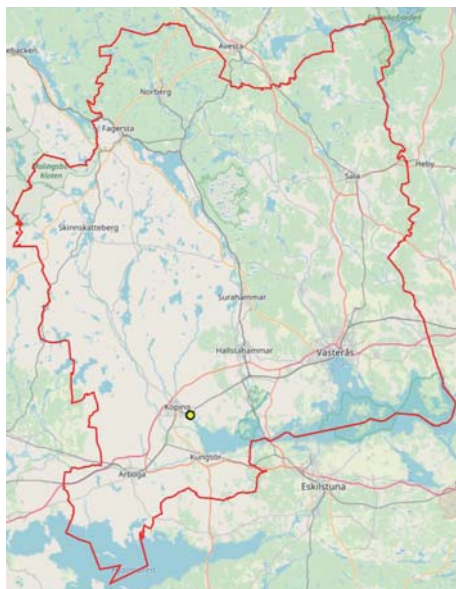

Parkhattmurkla vid Norsa båtgravfält, Köping.

Den lilla spåda parkhattmurklan *Helvella bicolor* har en sadelformad mörkbrun hatt med fri kant, insidan är gulvit till vit. Foten är smal och 2–4 centimeter hög, vit till gulvit.

Svampen växer i både park och skog, ofta bland gräs. Det här fyndet gjordes vid tall och var mycket svårupptäckt bland alla kottar.

Den sällsynta svampen har tidigare bara hittats på 69 lokaler i hela landet, huvudsakligen på Öland och Gotland.

Etymologi: Släktnamnet kommer från latinets *helvus* och betyder gröngrul. Artnamnet betyder tvåfärgad (latinets *bis* betyder två gånger, tvåfaldig, dubbel). *Corneliuson (2000, 103).*

Sällsynt färgglada svampfynd

Av Tina Nordberg

Alldeles intill fyndet av parkhattmurklan vid Norsa båtgravfält, Köping, (se föregående sida) återfanns den vackra gula rotskålen *Sowerbyella imperialis* – en art som var ny för Västmanland 2018.

Jag vill nämna ytterligare en liten "nördsvamp" hittad vid samma tillfälle, ett litet stycke därifrån, nämligen den vackra grönvedens skålsvamp *Chlorociboria aeruginascens/aeruginosa*. Den är bara rapporterad tre gånger tidigare i landskapet.

Grönvedens skålsvamp *Chlorociboria aeruginascens/aeruginosa*, Norsa gravfält, 2019-10-24.

Gul rotskål *Sowerbyella imperialis*, Norsa gravfält, 2019-10-24.

Närkebesök inom länets gränser

Av Kenneth Nordberg

Söndagen den 21 juli gjorde föreningen årets andra inventeringsbesök i Götlunda socken. Socken ligger i Arboga kommun, men i Närke landskap. Den ligger följaktligen i Västmanlands län och måste därför för ordningens skull inventeras. Ett tidigare besök gjordes i slutet av maj och nu var det alltså dags för den "somriga" floran.

Det var regntunga skyar i starten och alla inventerare drabbades av regn under inventeringstiden, men inga sura miner dock.

Vi delade in oss i tre grupper och spred oss i området som små frön. Inventeringsrutan består av både åkermark, gårdar och skogsområden, däremot saknas större sjöar, alltså en rätt ordinär sammansättning av biotoper i denna bygd.

Eftersom vi drabbades av nederbörd blev inventeringstiden ganska kort, men desto

intensivare. I inventeringsrutan 10F6i, har under de sista tio åren 284 arter (taxon) rapporterats. Totalt har 381 arter rapporterats under alla tider. Det bör alltså finnas fler arter att hitta innan man kan säga att rutan är färdiginventerad.

Vi hade ganska begränsat med säkra artvaliderare i grupperna, så Einar Marklund fick det stora ansvaret att vid genomgången efteråt ta itu med detta.

I samband med den gemensamma lunchen som intogs på Götlunda Wårdshus tog vi fram alla belägg. Vi fick en bra avgränsad yta i matsalen och kunde diskutera utan att störa övriga gäster. Vi hittade inte någon riktig "high-lightare" den här gången, men alla medverkande tyckte att det gjordes en bra arbetsinsats under dagen.

Kajsa Wejryd och Lena Millberg jämför karaktärerna hos lila ögontröst *Euphrasia stricta* och grå ögontröst *Euphrasia nemorosa*. Foto: Jan Petersson

Knölsyska *Stachys palustris*. Västansjö. Foto: Jan Petersson

Artikelförfattaren halvt gömd bakom blad av hästhov
Tussilago farfara. Götlunda Wårdshus. Foto: Tina Nordberg

Rosenmalva *Malva alcea*. Västansjö. Foto: Jan Petersson

Oxtunga *Anchusa officinalis* i sen blomning. Vallberga.
Foto: Jan Petersson

Svampar till glädje och till bords

Av Tina Nordberg

Svamp är ett stort och brett ämne. För många handlar det om mat, för andra är det en kombination av mat och ögongodis och för en del är letandet efter sällsyntheter vid naturvärdesinventeringar ett stort intresse.

Att hitta den rätta platsen för en lyckad svamputflykt, ett fulländat ängs- och skogsområde, där man finner både matsvamp och andra intressanta arter, är inte så lätt. I Bråfors i Norberg finns intressanta svampmarker, fick vi som tips från en föreningsmedlem.

Det kändes lite vemodigt på morgonen då regnet stod som spön i backen. Vid mötesplatsen i Fagersta syntes inte en kotte. Vad nu, var vi vid fel ställe eller hade regnet skrämt alla? Efter ett telefonsamtal visade

det sig att alla var där, de kände inte igen vår nygamla bil och stod och väntade på oss i andra änden av parkeringen. Därefter följde skarpa tillsägelser om lämpligheten i att byta bil utan att tala om det.

Väl framme i Bråfors kulturresevat, som blev målet för dagen, skingrade sig molnen och solens ännu lite varma strålar nådde oss, som brukligt är när vi har svamputflykt.

Kulturresevatet är beläget cirka fem kilometer nordväst om Fagersta. Platsen är känd för sina fina naturbetesmarker och för den lilla skogsdungen intill, där den som så önskade kunde vandra.

Tom Sävström, som var dagens guide, ville genast visa den sällsynta brun ängsvaxskivlingen *Hygrocybe colemanniana*, som

Tina Nordberg serverade kontrollerat säker, men samtidigt riskfylld, sallad på rågrödkex. Det var välkommet efter den just avslutade provsmakningen av den skarpa arten skogsrika *Lactarius trivialis*. Foto: Tom Sävström

Knoppvaxing *Hygrocybe subpapillata*. Foto: Tina Nordberg

Mörkfjällig vaxskivling *Hygrocybe turunda*.
Foto: Tina Nordberg

Brun ängsvaxskivling *Hygrocybe colemanniana*.
Foto: Tina Nordberg

Mörk blodvaxskivling *Hygrocybe phaeococcinea*.
Foto: Tina Nordberg

han hittat i området vid en ängssvampsinventering 2015. Det blev ett ivrigt letande i det halvlånga gräset och slutligen hittades den eftertraktade svampen, som är rödlistad (NT) och än så länge enda kända fyndplatsen för arten i länet. Ingen skönhet direkt, men ett fint fynd är det allt.

Vandringen genom hagarna bjöd på flera fina fynd bland vaxskivlingarna. För att nämna några till fick vi se den vackert röda mörk blodvaxskivling *Hygrocybe phaeococcinea*.

Strax därpå formligen snubblade vi över den orangefärgade mörkfjällig vaxskivling *Hygrocybe turunda* lite dold bland tuvarna.

Måste nämna en vaxskivling till, nämligen knoppvaxing *Hygrocybe subpapillata*, som vi fann i lite friskare gräsmark. Även den rödlistad (NT).

Exkursionens lilleputt: klippörksvamp *Lycoperdon rupicola*. En mycket liten och ovanlig röksvamp, som växer på tunn mossa på berghällar och klippblock. Nu två fyndplatser i länet.
Foto: Tina Nordberg

Snövit bläcksvamp *Coprinopsis nivea* som tillhör släktet bläcksvampar och växer på dynga oftast i betesmarker.
Foto: Tina Nordberg

Stolt fjällskivling *Macrolepiota procera*.
Foto: Tina Nordberg

På matsvampsfronten var det magert, men en riktigt fin matsvamp fick vi se, dock bara en. Vad sägs om stolt fjällskivling *Macrolepiota procera* i en backe, så ståtlig och majestätisk i det höstbleka solskenet.

Ingen utflykt utan fikapaus med rejäl matsäck och genomgång av det vi hittat under förmiddagen.

I svampkorgen fanns inte mycket, vackra vaxskivlingar plockar man inte. På botten i korgen låg faktiskt en skarp riska, en av de så kallade ”finska riskorna”, nämligen skogs-riska *Lactarius trivialis*.

Ett bra sätt att lära sig skilja olika arter åt är att lukta och smaka på en liten bit, sedan spotta ut. Det var just vad alla tolv deltagare fick lov att göra. Sedan kunde de intyga att ordet skarp inte är överdrivet. För att få bort den brännande smaken i munnen och som bevis på att skarpa riskor går att äta, bjöds det på risksallad på rågbrödskek. Det var ett uppskattat avslut på denna dag.

Tack till alla som var med och ett extra tack till Tom Sävström som med stort kunskande hjälpte till med att artbestämma det vi hittade.

Presentationen av bladmossor blir komplett

Nationalnyckeln kommer i december med ännu en volym, den fjärde och sista volymen om bladmossor. Därmed blir presentationen av bladmossor komplett.

I den nya volymen presenteras bland annat vitmossor, björnmossor och sotmossor. Eftersom denna volym egentligen är den första ingår även en introduktion till hela gruppen bladmossor samt bestämningsnycklar till klasser och släkten, inkluderande de tre tidigare volymerna.

Nationalnyckeln produceras av ArtDatabanken vid SLU på uppdrag av Sveriges regering inom ramen för Svenska artprojektet.

En av skogens allra vackraste vita

Av Tina Nordberg

Kritmussling *Cheimonophylloides candidissimum* är en mycket vacker svamp som tillhör gruppen musslingar.

Svampen är liten, 1–3 centimeter bred, halvcirkelformad eller njurlik. Färgen är vit, men med åldern gulnar skivorna svagt. Kritmusslingen kan uppträda i både bland- och lövskogar. Den växer på nedfallna kvistar av lövträd, helst asp *Populus tremula*.

Kritmussling. Rudö, Asköviken, 2019-10-13. Foto: Tina Nordberg

Höstmöte med blomstrande ledningsgator

Kraftledningsgator kan vara en viktig resurs för att främja artrikedom och biologisk mångfald. Det berättade Yolanda Karlsson, ekolog på Täby kommun, då hon gästade BFiV:s höstmöte i Ramnäs den 17 november.

Det var Cecilia Lundin, jägmästare på Täby kommun, som initierade projektet och som sedan drivit det tillsammans med Yolanda Karlsson. Till bakgrunden hör att kommunen ofta fick klagomål på hur och när Vattenfall röjde sina kraftledningsgator.

Genom projektet har kommunen tagit över röjningen, med målet att efterlikna betesmark och hagmark med buskinblandning. En viktig tanke har varit att skapa spridningslänkar för olika arter i både flora och fauna, men också att främja ett rörligt friluftsliv.

Projektet gjordes möjligt genom statligt bidrag för lokal naturvårdssatsning (LONA),

Det blev många följdfrågor på Yolanda Karlssons intressanta föredrag om att främja artrikedom och biologisk mångfald i kraftledningsgator.

plus medel från Vattenfall och Täby kommun. Utöver röjning, bortforsling och restaurering av marker har det bland annat gjorts en botanisk inventering och gruppvis utplantering av buskar. Första projektiden var 2015–2018, men av allt att döma kommer projektet att fortsätta.

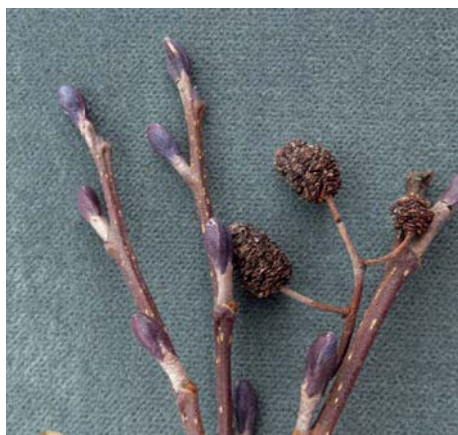
Jan Petersson

Känner du igen vinterns knoppar på våra

Av Tina Nordberg

Vem kan jag
vara? Botanisera
vidare här så har
du snart svaret
som i en liten ...

Att gå ut en vacker vinterdag och studera trädens och buskarnas knoppar är en trevlig avkoppling. Botaniskt är det ju dessutom ett lite mer begränsat utbud nu innan vårvärmen väcker växter ur vinterns slummer.

Här bekantar vi oss med våra vanligaste träd och buskars förstadier till blad och blommor, nämligen knopparna.

Klibbal *Alnus glutinosa* är ett medelstort träd upp till 25 meter högt. Trädet har i huvudsak sydlig utbredning, men man finner det längs ostkusten ända upp till Bottenviken. Artnamnet *glutinosa* betyder klibbig och syftar på de klibbiga unga bladen.

Vinterknoppar: Alen är lätt att känna igen med sina matt violetta, ovala och skaf-tade knoppar. De sitter strödda över kvistarna och har två till tre knoppfjäll.

vanligaste träd och buskar?

Gråal *Alnus incana* är ett litet tåligt träd eller buske på mellan 3–15 meter och tillhör alsläktet. Den är med sin nordostliga utbredning vanligast i Norrland, men förekommer också långt ner i landet. Artnamnet *incana* kommer från latinets *canus* som betyder grå och syftar på trädets vackert gråa bark.

Vinterknoppar: De kortskaftade knopparna sitter strödda, är ovala, korthåriga och glänsande bruna. Knoppfjällen är två till tre till antalet.

Hassel *Corylus avellana* är en stor mångstammig buske på omkring 3–4 meter höjd, i sällsynta fall ett litet träd på upp till 12 meter. Hasseln är en sydlig och värmekrävande växt, större bestånd finns endast upp till Bergslagen. Ändå kan man ända upp till Örnsköldsvik få se enstaka förekomster. Artnamnet *avellana* betyder från Avella i Italien.

Vinterknoppar: De bruna eller gröna knopparna är korta, trubbiga och sitter strödda. Bilden visar honblomma och hanhänger.

Asp *Populus tremula* är det enda arten i sitt släkte som räknas som naturligt förekommande i vårt land. Det är ett snabbväxande träd i poppelsläktet inom familjen videväxter. Träden kan bli upp till 30 meter höga och finns i hela landet upp till trädgränsen. Namnet *tremula* kommer av latinets *tremulus* som betyder darrande. Man kan ju darra som ett asplöv både av kyla och rädsla.

Vinterknoppar: Är lite rödbruna, långsmala, spetsiga, kala och lite klubbiga.

Hästkastanj *Aesculus hippocastanum* är ett odlat träd som är hårdigt i södra och mellersta Sverige. Utseendet på de upp till 20 meter höga träden, är så karaktäristiskt att det inte bör gå att förväxla dem med andra träd. Artnamnet *Aesculus hippocastanum* kommer av grekiskans *hippos*, som betyder häst och *Castanea* som är det vetenskapliga namnet på äkta kastanj *Castanea sativa*, vilket kan syfta på att hästkastanjerna inte är ätliga, utan endast kan duga som hästfoder.

Vinterknoppar: De stora knopparna är lätta att känna igen, de sitter motsatta och är klubbiga och mörkbrunt glänsande.

Ask *Fraxinus excelsior* är ett stort träd, upp till 30 meter högt, inom familjen syrenväxter. Ett av de vanligaste träden bland de ädla lövträden i södra och mellersta Sverige, samt på Öland och Gotland.

Asken har en kort säsong, bland våra lövträd är det den som har sin lövsprickning sist på våren och på hösten är det den som faller sina löv först. Artnamnet *excelsior* betyder högre och kommer av latinets *celsus* (upprikt, reslig).

Vinterknoppar: De stora mattsvarta knopparna, som ser ut som djurklövar, är lätta att känna igen på vintern.

Skogsek *Quercus robur* är vårt mäktigaste träd, sett i omkrets och blir 20–25 meter högt. Träden kan bli många hundra år gamla och är vanligast i de sydvästra delarna av landet. Namnet *robur* kommer från latinets *robustus* och betyder stark, hård och syftar på trädets ved.

Vinterknoppar: Ekens knoppar ser ut som små kottar med många knoppfjäll, vackert mandelbruna. I grenspetsarna sitter de trubbiga knopparna ofta i små i samlingar, för övrigt sitter knopparna spridda.

Druvfläder *Sambucus racemosa* är en växtart inom familjen desmeknoppsväxter. Det är en buske eller ett litet träd, som kan bli upp till 4 meter högt. Druvfläders har röda, lätt giftiga bär som sitter i en klase. Namnet *racemosa* kommer av latinets *racemus* som betyder bär- eller druvklase.

Vinterknoppar: Druvfläders knoppar är lätta att känna igen, de är stora och runda och sitter parvis på grenarna. Färgen är ljus grön som på senvintern övergår till olika nyanser i rosa och violett.

Skogslönn *Acer platanoides* är ett medelstort 20–30 meter högt träd i familjen kinsträdsväxter. Släktnamnet betyder spetsig och syftar på bladens form, medan artnamnet syftar på att de handflikiga bladen liknar platanernas blad.

Vinterknoppar: Skogslönnens knoppar är relativt stora, något spetsiga och kala. Färgen är grön till något rödbrun.

Rönn *Sorbus aucuparia* är ett litet träd inom familjen rosväxter och blir endast cirka 4–10 meter högt. Trots sin litenhet är rönnen ett hårdigt träd som kan leva ända upp till de lägre fjälltrakterna. Det latinska art namnet kommer av *avis* som betyder fågel och *capere* som betyder fanga. Linné som har givit rönnen dess latinska namn skrev att ”bären sättas i doner (snaror) hvar i foglar fångas”. Orden rönn kan komma från att bli röd, rodna och rönna, vilket syftar på lövens och bärens höstfärger.

Vinterknoppar: De håriga vinterknopparna är lite sneda och spetsiga. Den som smakat vet att de påminner mycket om bittermandel, tänk på mandelkubb.

Kärlkryptogamerna skriver historia

Av Tommy Abrahamsson

Tidigare nummer av Blåsippan har porträtterat länets ormbunkar (2–2016) och lummerväxter (2–2017). I detta nummer presenteras våra fräknar. Enligt gängse beskrivning av växternas evolution utgör nämnda grupper en länk mellan mossorna och fröväxterna.

Om vi gör ett uppehåll vid mossorna anses dessa ha utvecklats från alger. De äldsta fynden av landlevande mossor är cirka 400 miljoner år gamla. Mossor är i vissa avseende tämligen primitiva, de saknar rötter och sprider sig med sporer. Att sakna rötter (de har endast rothår) innebär att vätskebalansen blir i hög grad beroende av nederbörd. För att klara detta är mossornas celler anpassade till att klara uttorkning.

De flesta mossor saknar ledningsvävnad. Vatten tas istället upp direkt av cellerna och kan även förloras från enskilda celler. Vissa mossor (björnmossor) har dock enklare kärl.

Bättre utvecklade kärl hittar vi hos nästa grupp, lummerväxterna. De vattenledande kärlen är av betydelse för de växter som vill nå högre än de mossor vi sorglöst trampar på. Vi ser idag lummerväxter som blir 1–2 decimeter höga, men för 300 miljoner år sedan fanns trädliknande lummerväxter som kunde bli tio meter höga. Genom att vissa celler specialiseras för att leda vatten, kan växten effektivisera transporten och därmed

bli bättre på att hushålla med vatten.

Även bland fräknarna vittnar 300 miljoner år gamla fossil om höga växter, upp till 30 meter kunde vissa föregångare till våra fräkenväxter bli. I Sydamerika finns ännu fräkenarter som blir över fem meter höga, med skott endast 2–4 centimeter tjocka. Likt snärjmåran tar de stöd av andra.

Lummerväxter, ormbunkar och fräkenväxter sprider sig med sporer – ett arv från sina förfäder mossorna, som ju också är kryptogamer. Men de har vattenledande kärl, därav namnet kärlkryptogamer.

Fröväxterna har vidareutvecklat kärlen, är förankrade med rötter och har dessutom utvecklat ett vaxskikt som gör att de kan hålla ett tämligen konstant vätsketryck. Fröväxterna är således mer utvecklade. Men kärlkryptogamerna finns kvar, och vittnar om hur växterna har utvecklats.

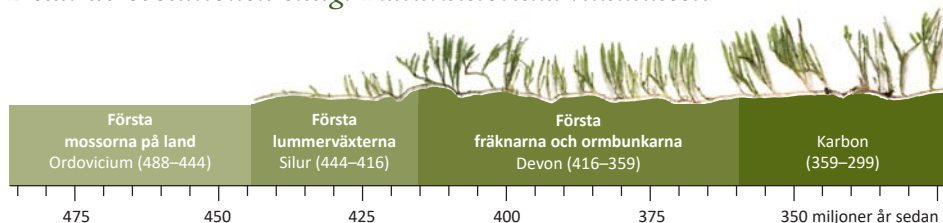
Läs mer:

Naturhistoriska riksmuseets hemsida:
[www.nrm.se/faktaomnaturenochrymden/fossil/Välj sedan "Livets historia"](http://www.nrm.se/faktaomnaturenochrymden/fossil/Välj_sedan_\).

Widén, M. & Widén, B. (red.) (2008). Botanik: systematik, evolution, mångfald. Lund: Studentlitteratur.

Bild nedan: Revlumner *Lycopodium annotinum*.
Stora Lövsås, 2019-11-24. Foto: Jan Petersson

Delar av evolutionen enligt Naturhistoriska riksmuseet:

Lilla söta fröken fräken

Av Jan Petersson

Fräknväxter, familjen *Equisetaceae*, fascinerar med elegans och mystik, men så har de också haft lång tid på sig att utveckla och försvara sina speciella karaktärer. Deras historia går tillbaka till den geologiska perioden devon för 359–416 miljoner år sedan. Så det är det bara att lyfta på hatten för dessa lika säregna som vackra kärlkryptogamer.

Ett par av arterna har varit särskilt flitigt använda av människan, bland annat som polermedel, naturläkemedel och djurfoder.

I Sverige finns nio arter. På följande sidor får du stifta närmare bekantskap med samtliga åtta arter som hittats i Västmanlands län. Den som saknas i länet är jättefräken *Equisetum telmateia*, som i Artportalen endast är rapporterad från några få platser i västra Skåne.

Sett till landet som helhet är sjöfräken *Equisetum fluviatile* den som har flest rapporter i Artportalen, följd av skogsfräken *Equisetum sylvaticum*. I Västmanlands län är förhållandet det omvända.

Åkerfräken *Equisetum arvense* har två underarter: vanlig åkerfräken ssp. *arvense* och krypfräken ssp. *alpestre*. Den sistnämnda förekommer på kalfjäll och är av förklarliga skäl inte funnen i Västmanlands län. Det förekommer även att fräknar bildar hybrider.

Av länets fräkenarter är trådfräken den minsta. Den har även det lägsta antalet rapporter i Artportalen av länets fräknar. Här framför ett blad av hästhov *Tussilago farfara*. Lugndals naturreservat, 2015-08-11.
Foto: Bengt Stridh

Fräknar i Artportalen, Västmanlands län, 1900–2019

Antal fynd. Uttag 2019-11-10. Exklusive hybrider.

Skogsfräken <i>Equisetum sylvaticum</i>	709
Sjöfräken <i>Equisetum fluviatile</i>	591
Åkerfräken <i>Equisetum arvense</i>	573
Kärrfräken <i>Equisetum palustre</i>	238
Ängsfräken <i>Equisetum pratense</i>	228
Skavfräken <i>Equisetum hyemale</i>	93
Smalfräken <i>Equisetum variegatum</i>	35
Trådfräken <i>Equisetum scirpoides</i>	15

Utbredningskartor från Artportalen, period 1900–2019. Uttagna 2019-11-10.

Referenser:

Mossberg, B. och Stenberg, L. (2018). *Nordens Flora*. Stockholm: Bonnier Fakta.
Corneliusson, J. (2000). *Växternas namn*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
von Linné, C. (1986). *Svensk Flora*. Stockholm: Forum.
(Originalets titel: *Flora svecia*, utgiven av Lars Salvius, Stockholm, 1755)
Internet: Den virtuella floran och Wikipedia.

Familjen Equisetaceae

Åkerfräken *Equisetum arvense*

Åkerfräken trivs, som namnet berättar, på åkermark, men även på marker som är både torrare och blötare. Den är betraktad som ett åkerogräs, med djupgående och långsträckt jordstammar. Åkerfräken uppges lämnas orörd av nötkreatur *"om dessa ej äter den av okunnighet eller tvingade av hunger som Urechtkor från Friesland, vilka verkligen förtär dem"*, skriver Linné i Svensk Flora.

Växten ger ett kraftfullt intryck och kan bli upp till 50 centimeter hög. Åkerfräken har vanligen ogrenade sidogrenar, till skillnad från den rikt grenade skogsfräken. Grenarna är ofta tydligt uppåtriktade, medan ängsfräken har mer båglikt hängande grenar. Åkerfräkens grenar är oftast fyrkantiga och visar då i tvärsnitt en fyruddig stjärna. Dock kan grenarna även vara trekantiga.

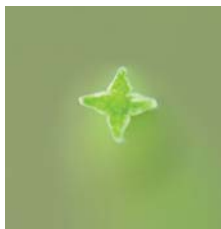

Åkerfräken har ofta tydligt uppåtriktade grenar. Stora Lövås, 2019-09-09. Foto: Jan Petersson

Vårens första skott är dock ogenade. De är dessutom fria från klorofyll, vilket ger dem bruna och rosa färgtoner. I toppen på vårskotten finns sporaxen, såvida det handlar om fertila skott. När vårskotten vissnar utvecklas de gröna stjälkarna och dess grenar.

Åkerfräkens fertila vårskott saknar klorofyll. 2019-05-15.
Foto: Tina Nordberg

Gren av åkerfräken i genomskärning. Stora Lövås, Kungsör, 2019-09-09.
Foto: Jan Petersson

Sporax på åkerfräken.
Dyudden, 2019-05-11
Foto: Bengt Stridh

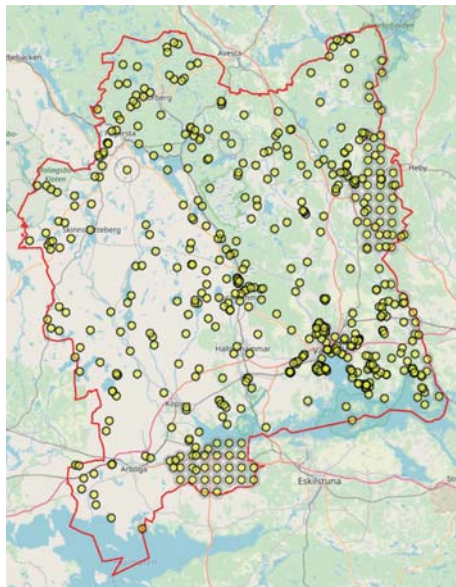
Hos åkerfräken är blåsliken kortare än grenens första led.
Dyudden, 2018-08-09. Foto: Bengt Stridh

Åkerfräken har sedan länge använts som läkeväxt. Växten anses bland annat ge energi och motståndskraft. Den virtuella floran berättar att åkerfräken har använts mot lever-sjukdomar och besvär i urinvägarna. Wikipedia uppger användning mot mjöldagg och andra svampar i odling.

Kallas även: Rävrumpa och räsvans. Puggrocka (Skåne), gökbet (Medelpad), göksbett (Ångermanland).

Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 40), Linné (1986, 324), Den virtuella floran och Wikipedia.

Etymologi: Släktnamnets är bildat av latinets *equus*, som betyder häst, bindevokalen *i* och slutligen *saeta* (*seta*), som betyder borst, hår. Artnamnet kommer från latinets *arvum*, som betyder åker, odlad mark. *Corneliuson (2000, 83; 223).*

Sjöfräken *Equisetum fluviatile*

Sjöfräken är reslig och kan bli upp till 150 centimeter hög. Hovgården, Surahammar, 2019-07-17. Foto: Einar Marklund

Sjöfräken kan bli väldigt storvuxen, upp till 150 centimeter. Den är väl spridd över landet och växer gärna i vatten. Våt dy eller mineraljord, stränder, sumpskogar, alkärr och andra vattenrika miljöer går också bra.

Stjälkarna är ofta ogrenade, men kan ha sparsamt med grenar upptill. Ett tvärsnitt visar att stjälken har en stor mittkanal, som är omgiven av små sidokanaler, vilket gör stjälken lätt att trycka ihop. Ytan är nästan slät, men blir räfflig om växten torkas.

Linné beskriver att sjöfräken skärs sönder i nötkretaturens foder ”så att korna ger mer mjölk”. Även renar äter sjöfräken, tillägger

Linné, samtidigt som han konstaterar att den äts mindre gärna av hästar.

Kallas även: Dyfräken. Roxne (Småland), äske (samiska), tärne (Medelpad), stroppegräs (Dalsland), täpperocka (Skåne), knägräs (Västergötland), ledgräs (Värmland) hästgröning (Jämtland).

Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 41), Linné (1986, 325), Den virtuella floran och Wikipedia.

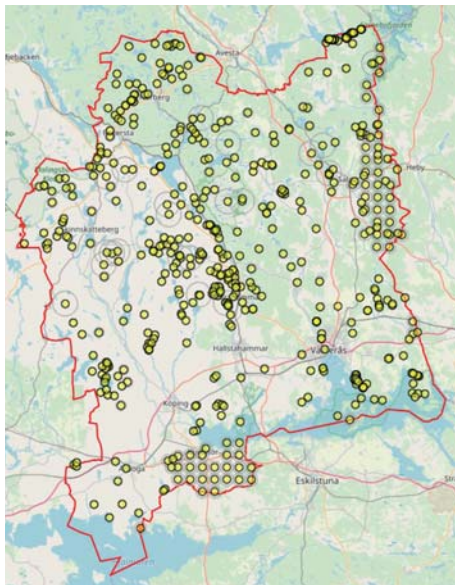
Etymologi: Släktnamnet, se åkerfräken. Artnamnet kommer av latinets *fluvius*, som betyder ström, flod. *Corneliuson (2000, 242).*

När sjöfräken har grenar finns de främst upptill. Orsta, 2019-07-17. Foto: Tina Nordberg

Prydlig tandrad på sjöfräkens stjälkslida. Bastnäs, 2018-09-01.
Foto: Bengt Stridh

Skavfräken *Equisetum hyemale*

De sträva och kiselrika stjälkarna har gjort att skavfräken förr har använts till att slipa och polera med. Samma egenskaper har kommit väl till pass vid skurning av kokkärl.

Skavfräken är stor, ogrenad och vintergrön. Den trivs i vägkanter, banvallar, myrkanter, åsslutningar, bäckstränder, diken, sandig mark och andra platser med yttligt grundvatten.

Stjälken kan bli närmare en meter lång. Trots stor hållighet i stjälken bjuder den ändå på rejält motstånd om den trycks ihop. Bladslidornas bladtänder faller tidigt av, så det som därefter blir kvar bildar ljusa band runt stjälken. Skavfräken är vid basen ofta förgrenad till flera stjälkar

De mörka och spetsiga sporaxen är placerade i toppen av stjälkarna och är ungefär en centimeter långa.

Bestånden av skavfräken är ofta stora, men glesa, bildade av skott från en krypande jordstam. Det är troligt att stjälkens fasthet gett växten god möjlighet att övervintra, en egenskap återspeglas i dess vetenskapliga artnamn.

Linné beskriver skavfräken som hälsosam för hästar, men skadlig för kor och får.

Kallas även: Skäfte och skavgräs. Skurgräs (Östergötland), skavrör (Dalsland).

Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 39), Linné (1986, 325), Den virtuella floran och Wikipedia.

Etymologi: Släktnamnet, se åkerfräken. Artnamnet kommer från latinets *hiemalis*, som betyder vintrig. *Corneliuson (2000, 279; 288).*

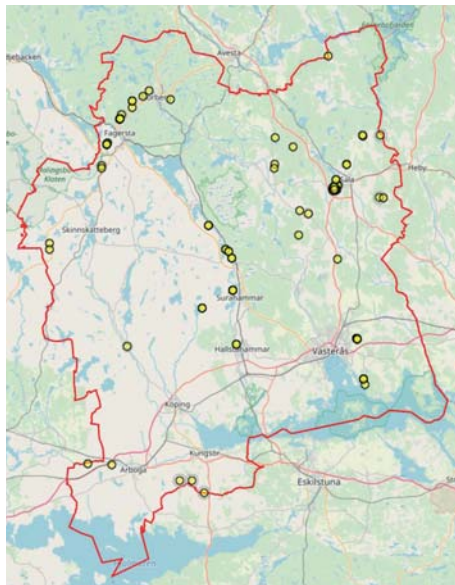
Skavfräkens sträva och kiselrika stjälkar har gjort den en resurs vid bland annat polering och skurning. Hovgården, Surahammar, 2019-07-17. Foto: Einar Marklund

Bestånd av skavfräken. Hovgården, Surahammar, 2019-07-17. Foto: Einar Marklund

Kvarvarande stjälsidor bildar karaktäristiska ljusa band runt stjälken på skavfräken. Gäddeholm, 2018-08-10. Foto: Bengt Stridh

Ängsfräken *Equisetum pratense*

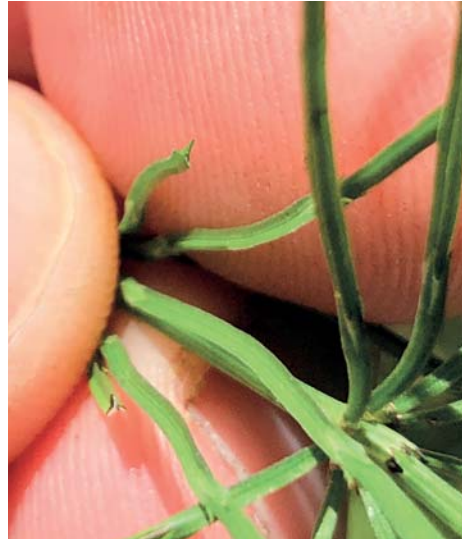
Ängsfräken trivs på friska, fuktiga och näringsrika marker, däribland lundar, skogsbryn, ängar och kärrkanter.

Arten är ungefär jämnstor med åkerfräken och blir upp till 50 centimeter hög. Däremot ger ängsfräken ett betydligt vekare intryck än åkerfräken. Grenarna böjer sig bågformat nedåt. Ett tvärsnitt av en gren ger oftast bilden av en treuddig stjärna. Grenarna kan, liksom hos åkerfräken, även vara fyrkantiga. Hela växten känns sträv.

Sporaxen sitter i toppen av fertila skott, som först är blekt bruna och som sedan blir gröna och grenade. Växten är dock ofta steril.

Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 40) och Den virtuella floran.

Etymologi: Släktnamnet, se åkerfräken. Artnamnet kommer av latinets *pratum*, som betyder äng. *Corneliuson (2000, 446).*

Ängsfräken har oftast trekantiga grenar. Stentorp, Kungsör, 2019-08-13. Foto: Jan Petersson

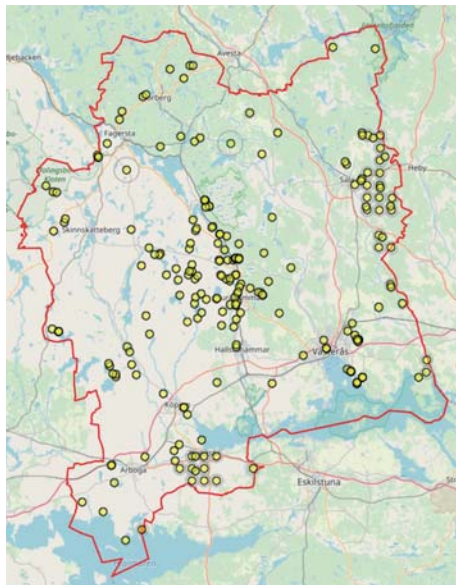
Ängen är vanligen magrare än åkern. Det kan kan hjälpa till att komma ihåg vilken som är vilken av ängs- och åkerfräken. Ängsfräken, på bilden, böjer grenarna nedåt. Gäddeholm, 2018-08-10. Foto: Bengt Stridh

Hos ängsfräken är grenarnas första leder ungefär lika långa som tandkransarna. Gäddeholm, 2018-08-10.
Foto: Bengt Stridh

Ängsfräken med solen lysande genom sina vanligen trekantiga grenar. Stentorp, Kungsör, 2019-08-13.
Foto: Jan Petersson

Kärrfräken *Equisetum palustre*

Kärrfräken med sporax. Kungsåra, 2019-05-30. Foto: Bengt Stridh

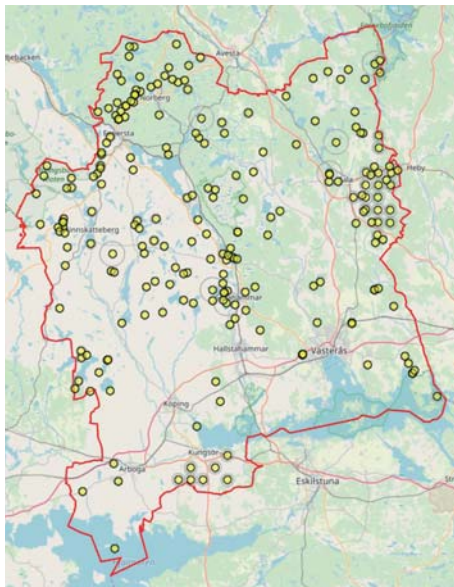
Kärrfräken gillar öppen fuktig mark, gärna översilad och näringsrik. Stjälkarna kan bli upp till 80 centimeter. Växten visar stor variation, men är vanligen glesare och mer sparsamt grenad än åkerfräken. Grenarna är femkantiga och ogrenade. Ofta finns sporax även på kärrfräkens övre grenspetsar.

Nordens flora anger arten som giftig för betesdjur.

Kallas även: Ronegräs (Bohuslän).

Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 40), Linné (1986, 324) och Den virtuella floran.

Etymologi: Släktnamnet, se åkerfräken. Artnamnet kommer från latinets *paludis*, som betyder kärr, träsk, och berättar således att arten trivs på våta lokaler. Corneliuson (2000, 408).

Trådfräken *Equisetum scirpoides*

Sirligt strävande trådfräken med sporax i toppen av stjälkarna. Sala, 2019-09-07. Foto: Bengt Stridh

Trådfräken är den minst rapporterade av länets alla fräkenarter. Den är även minst i storlek. Vanligen blir den endast en eller ett par decimeter hög.

Arten vill ha fuktigt där den växer, gärna stenigt och allrahelst med inslag av kalk.

Stjälkarna, vanligen femkantiga, är tunna och krokiga och ger bilden att det krävs viss möda får att sträcka sig uppåt.

Hos trådfräken saknar stjälken central hållighet, vilket skiljer den från smalfräken. Dessutom har trådfräken färre tänder på stjälsklidorna än smalfräken (3–4 långa, spetsiga, svarta tänder istället för smalfräkens vanligen 6–8 brett vitkantade tänder).

Det lilla, tillika kortspetsade, sporaxet är delvis inneslutet och sitter i toppen av stjälken. Trådfräken är vintergrön.

Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 39) och Den virtuella floran.

Etymologi: Släktnamnet, se åkerfräken. Artnamnet kommer av latinets *scirpus*, som betyder säv. *Corneliuson (2000, 497).*

Skogsfräken *Equisetum sylvaticum*

Gott om grenar, där har de något gemensamt: skogen och den riktigt förgrenade skogsfräken. Stora Lövås, Kungsör, 2019-08-25. Foto: Jan Petersson

Skogsfräken trivs i fuktig och mager mark, exempelvis i barrskogar, ängar och i myrkanter. Den är rikt grenad. Även grenarna är rikt förgrenade vilket gör skogsfräken enkel att känna igen. Ett annat kännetecken är de tydligt uppblåsta bladslidorna. Skogsfräken kan bli upp till 70 centimeter hög.

Sporaxen sitter i spetsen av fertila grenlösa skott, som först är vitbruna. Senare utvecklas skotten till gröna och rikt förgrenade stjälkar.

Linné konstaterar att *"Växten visar sig med sina helt kranställda grenar ha ett utseende nästan som en gran"*. Han låter också

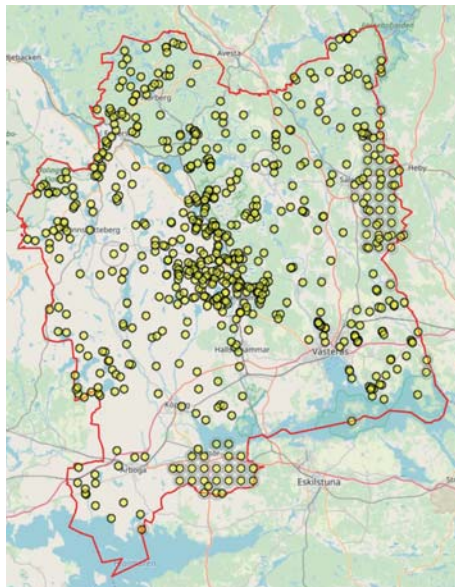
vidareförmedla *"Bland alla växter det bästa hästfodret i Jämtland"*.

Kallas även: Grangräs (Medelpad), hästgröning (Jämtland) och enföttinggräs (Västerbotten)

Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 41), Linné (1986, 324), *Den virtuella floran* och Wikipedia.

Etymologi: Släktnamnet, se åkerfräken. Artnamnet är latin och berättar att arten växer i skog. *Corneliusson* (2000, 511; 537).

De fertila skotten är först bruna, men skiftar sedan till grönt och utvecklar grenar. Blackmobäck, 2016-05-13.
Foto: Bengt Stridh

Smalfräken *Equisetum variegatum*

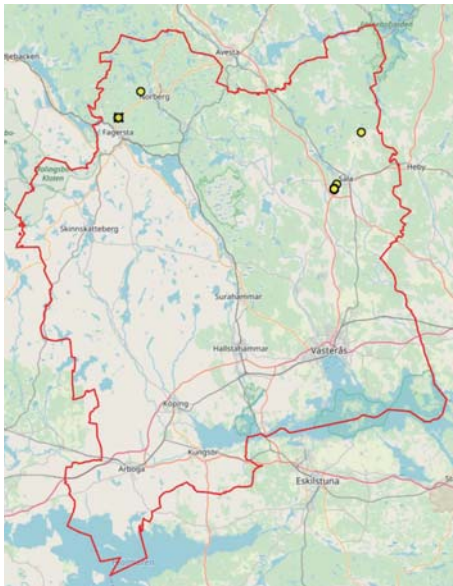
Smalfräken är den näst minst rapporterade fräkenarten i Västmanlands län. Den före-
drar fuktig och kalkhaltig mark, exempelvis
på fuktängar, myrar och stränder.

Växten kan vara rikt grenad vid basen,
men varje stjälk är sedan ogrenad. De vinter-
gröna stjälkarna kan bli 30–40 centimeter
höga.

Till skillnad från trådfräken har stjärken
central hålighet. Även stjärkslidornas tänder
är annorlunda, se beskrivningen av tråd-
fräken. Smalfräkens vetenskapliga artnamn
variegatum, med betydelsen brokig, syftar på
de tydligt vitkantade bladtänderna.

*Källor: Mossberg och Stenberg (2018, 39) och
Den virtuella floran.*

Etymologi: Släktnamnet, se åkerfräken. Artnamnet är
latin och betyder brokig, ojämnt färgad. *Corneliuson*
(2000, 242).

Det får gärna vara kalk i marken för smalfräken.
Finntorpsbrottet, 2019-09-07. Foto: Bengt Stridh

Överraskande fynd av tjockhorn

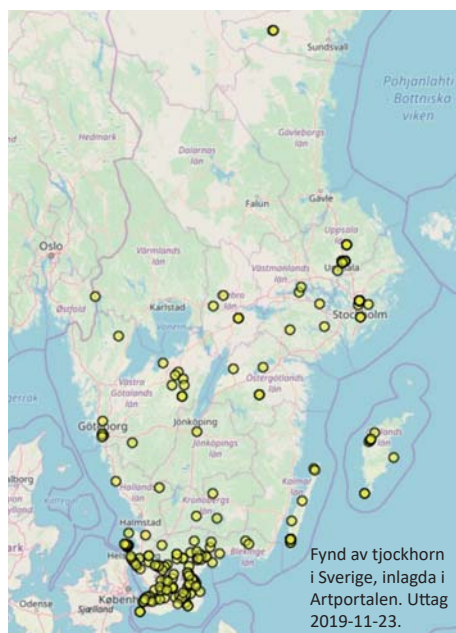
Av Bengt Stridh

Länets första rapporterade fynd av tjockhorn *Xylaria polymorpha*.

Den 7 oktober höll jag på att rensa växtlighet vid det elstängsel vi har runt tomten på Dyudden, Gäddeholm, utanför Västerås för att skydda oss mot vildsvin. Krypande på marken var jag i färd med klippa bort små skott av ask när blicken föll på några udda svampkroppar som jag aldrig sett tidigare. Räknade till nio fruktkroppar, där den största var fyra centimeter hög. Biotopen var ädellövskog, vid liten stubbe under en stor ask.

Bilder lades in i Facebookgruppen ”Vilda växter i Västmanland” och snart kom tips från tre olika personer att det var tjockhorn *Xylaria polymorpha*. Den har inga tidigare fynd som är inlagda i Artportalen i Västmanlands län. Från landskapet Västmanland finns ett tidigare fynd från Älvhyttan 1972. I Sverige har tjockhorn en sydlig utbredning, där de flesta fynden är gjorda i Skåne.

Under luppen: Jorma Kortelainen

Av Tina Nordberg

Namn och ålder

Jorma Kortelainen, 61år.

Födelseort, bostadsort och familj

Hedemora. Sambon Yvonne Persson och sonen Mattias Persson.

Utbildning

Nioårig grundskola och gymnasium.

När och hur började ditt naturintresse?

Naturintresset har funnits sedan barnsben. Jag idrottade fram till 20-årsåldern. När jag sedan slutade med det så blev naturintresset större.

Du verkar intresserad av allt som kryper, hoppar och växer. Hinner du jobba?

Jobbar skift, men jag har helgerna då jag kan förkovra mig i naturen.

Du har oftast kameran med dig, vad fotar du?

Jag fotograferar det mesta när jag är i naturen. Nu blir det oftast svampar.

Du verkar mer och mer nyfiken på svamp, berätta om det, plockar och äter du dem också?

Jag har ett stort intresse av svamp, har haft en underbar lärare av svampar som tyvärr har gått bort Manne Frisk, men har en annan som är duktig som jag lär mig av: Tina Nordberg.

Ja, vi plockar och äter svamp.

Dags för rast. Jorma Kortelainens tillsammans med kamera, kikare och en vacker träkåsa. Foto: Privat

Hur kom du i kontakt med BFIV?

Via Tina Nordberg och Kenneth Nordberg.

Har du någon favoritplats på jorden?

Massor av platser, bland annat Norsa i Köping. Bergslagen är en annan favorit.

Är det något inom botaniken som intresserar dig särskilt? Har du någon favoritväxt?

Orkidéer.

Har du flera intressen?

Fågelskådning.

Vilken är din främsta drivkraft?

Vill upptäcka och lära mig mera om miljö, svampar, blommor och fåglar.

Beskriv dig själv med tre ord

Svår fråga, men jag är nog en kunskapshungrig, omtänksam och glad person.

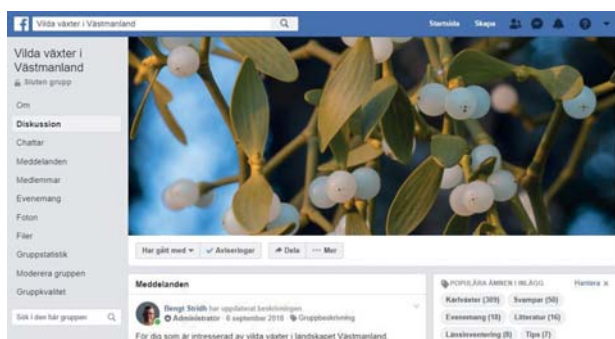
Jorma Kortelainen kombinerar intresset för foto och natur, här med backsippor framför objektivet. Foto: Tina Nordberg

Västmanlands vilda växter på Facebook

Av Bengt Stridh

Välkommen att bli medlem i gruppen Vilda växter i Västmanland på Facebook. Gruppen handlar i första hand om vilda eller förvildade kärlväxter i landskapet och länet Västmanland, men man kan även göra inlägg om alger, lavar, mossor och svampar.

Syften är att främja utbytet av erfarenheter och kunskaper. Berätta gärna vad du sett i landskapet eller länet. Du kan även be om hjälp med artbestämning.

Välkommen också med tips på intressanta platser. Eller varför inte efterlysa sällskap för spontana botaniska utflykter?

Skriv Vilda växter i Västmanland i sökfältet på Facebook. Klicka sedan på:

+ Gå med i grupp

FOTOsyntesen

Här kan du dela med dig av dina bilder som har med botanik och naturupplevelser att göra! Skriv vad bilden föreställer samt var och när den är fotograferad. Genom att skicka in bilden godkänner

du att BFIV får publicera den i Blåsippan samt på föreningens webbplats och Facebook-sida. Du får förstås gärna skicka flera bilder. Skicka i högupplöst originalformat till: blasippan@yahoo.com

Surt sa räven, men knappast tallbiten om rönnbären *Sorbus aucuparia*. Sura skans, Surahammar, 2019-11-04.
Foto: Tom Sävström

Korallticka *Grifola frondosa*. Lindöberget, Köping, 2019-09-26.
Foto: Per Jonsson

Översållande sommarkänsla. Åsslant med tjärblomster *Viscaria vulgaris* vid väg 252, Borgåsen, Surahammar, 2019-06-04. Foto: Tom Sävström

Oväntat fynd i en gammal grusgrop i skogen. Länets och landskapets första fynd av purpursporre *Linaria purpurea*. Hallstahammar, 2019-07-15. Foto: Einar Marklund

Gul rottryffel *Scleroderma citrinum*. Odelbo, Köping, 2015-11-15. Foto: Per Jonsson

Svampen klyvblad *Schizophyllum commune* tillhör muslingarna och växer på död ved. Fotograferad en frostig vinterdag i Kolsvatraken, 2013-01-06. Foto: Tina Nordberg

Blad av asp *Populus tremula* angripet av aspsaftmal *Phyllocnistis labyrinthella*. De mörka strecket i gångarna är larvens exkrementer. Stora Malmkärra, 2018-07-06. Foto: Tina Nordberg

Kluringen

Det här är tävlingen för den som gillar att klura. Bilden är inte manipulerad, men visar endast en liten del av en svensk växt. Klura ut vilken växt det handlar om. Ett litet men välment pris kommer att utlottas bland alla rätta svar.

Ring eller mejla svaret senast den 1 mars till Tina Nordberg, tina_nordberg@hotmail.com, 070-303 16 10.

Foto: Tina Nordberg

Lyckades du klura ut förra numrets utmaning? Bilden visar tallskott på våren.

På höstmötet den 17 november var det Berit Rodling Martinsson som var först med det rätta svaret. Grattis Berit!

Foto: Tina Nordberg

Vad vill du läsa om i nästa Blåsippan?

*Hör av dig till
Blåsippans redaktion:*

blasippan@yahoo.com

Jan Petersson
070-687 65 31

Tina Nordberg
070-303 16 10

Nästa Blåsippan kommer ut våren 2020. Manusstopp 30 april.

Föreningen för dig med intresse för botanik i Västmanlands län

Vårt syfte är att främja utbytet av erfarenheter och kunskaper mellan medlemmarna, öka intresset för och kunskapen om botanik i Västmanlands län, verka för skydd och vård av hotade arter och växtmiljöer samt inventera länets växter och svampar. Det gör vi genom kurser, utflykter, inventeringar och föredrag. Välkommen!

Medlemsavgift 2020

Medlemskap i föreningen erhålles genom att betala medlemsavgiften som är 150 kronor per person och 200 kronor för hel familj på bankgiro 308–6865. Om du betalar med inbetalningskort meddela också ditt namn och din e-postadress på inbetalningskortet.

Ny e-postadress?

Glöm inte att skicka din nya e-postadress till vår kassör Kenneth Nordberg, e-post: pkenneth.nordberg@gmail.com. Vi mejlar inbjudningar, påminnelser med mera under året.

Webbplats: www.bfiv.se

Vi ses även på Facebook!

Sök på Vilda växter i Västmanland och gå med i gruppen.

Styrelse vald 2019

Bengt Stridh, ordförande
Gäddeholm 73, 725 97 Västerås
070–532 30 67, stridh.bengt@telia.com

Tina Nordberg, vice ordförande
Våsjö skola, 731 13 Kolsva
070–303 16 10,
tina_nordberg@hotmail.com

Jan Petersson, sekreterare
Torpunga 124, 736 92 Kungsör
070–687 65 31, jan@contentera.se

Kenneth Nordberg, kassör
Våsjö skola, 731 13 Kolsva
073–934 82 85,
pkenneth.nordberg@gmail.com

Bo Eriksson, Västerfärnebo
0224–74 01 12, 070–510 57 21,
fagelbo45@gmail.com

Einar Marklund, Surahammar
073–783 68 40,
einar.marklund@bredband.net

Tommy Abrahamsson, Västerfärnebo,
073-04 50 918, matsers@live.se

Valberedning

Seppo Ormiskangas, sammankallande
Ängelsberg, 0223–302 16

Hans Klinga, Köping, 0221–214 55

Revisor

Lars Gustavsson

Revisorssuppleant

Arne Persson

Klibbal *Alnus glutinosa* i krispig vinterskrud. Finnåker, 2016-01-16. Foto: Tina Nordberg.

www.bfiv.se